

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת קרח

מחלוקת

קרח מרד בהנהגתו של משה רבנו ובכהונתו של אהרן. אחרי שקיבל קרח את עונשו ונבלע באדמה המשיכו בני ישראל לערער על הכהונה שניתנה לאהרן ולבניו, וה' ציווה להקים זיכרון לאשר קרה, כדי שאיש לא יערער שוב על הכהונה:

"!יקח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרְפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לַמַּזְבֵּחַ. זָכְרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זֶר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לְפָנַי ה' וְלֹא יִהְיֶה כְקִרְחַ וְכַעֲדָתוֹ כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לֹא" (במדבר יז, ד-ה).

סופו של הפסוק מלמד שאסור לעשות כמעשה קרח ועדתו ולפגוע בהנהגת עם ישראל שנקבעה על פי ה'. חכמי ישראל הרחיבו דין זה לכל המחלוקות, כפי שנאמר בגמרא:

"דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו" (סנהדרין קי, א).

וכך פסק רבנו יצחק מקורביל בספר המצוות שלו:

"שלא לערער על הכהונה, דכתיב (במדבר יז, ה) ולא יהיה כקרח וגו'. ובכלל זה (שלא יחזיק במחלוקת) ושלא יהיה בעל מחלוקת. והמערער על הכהונה לוקה בצרעת כעוזהו המלך" (ספר מצוות קטן מצווה קלב).

לדברי הרמב"ם אין בפסוק ציווי ואזהרה שלא להיקלע למחלוקת – אלא הבטחה שעונש כה חמור כעונש שפקד את קרח ועדתו לא ישוב עוד לעולם (אף שבעלי המחלוקת יקבלו את עונשם, בדמות מחלת הצרעת):

"וכן אמרו 'ולא יהיה כקרח וכעדתו' הוא שלילה, ובארו חכמים שהוא שלילה, ופירשו ענינה ואמרו שהוא יתעלה ספר לנו שכל מי שיחלוק על הכהונה ויערער בה לא יחול בו כקרח וכעדתו מן הבליעה והשרפה, אבל אמנם יהיה עונשו כאשר דבר ה' ביד משה, רוצה לומר הצרעת" (ספר המצוות לרמב"ם שורש ח).

ונראה שהרמב"ם נמנע מללמוד מפסוק זה איסור גורף על כל מחלוקת, כי אכן ההתרחקות מן המחלוקת אינה ערך מוחלט, ואין היא דומה לאיסורים לרצוח או לגנוב, שהם ערכים אוניברסליים (אף שגם בהם יש מקרים היוצאים מן הכלל).

המחלוקת יכולה להיות פורה ומפרה כשהיא אינה גולשת למריבה. יתרה מזו, לפעמים יש חובה להתקומם מול עושי עוולה, ואין לטעון במקרים אלו כנגד מי שמוחה שהוא יוצר מחלוקת.

למעשה, השאלה מתי חייבים למחות במצוות התוכחה ומתי צריך להימנע כדי לא להרבות במחלוקת היא שאלה עדינה מאוד, ואין עליה תשובה חד משמעית. יש לדון בכל מקרה לגופו, אולם חובה לזכור ולהפנים שנדרש עיון גדול לפני כל כניסה למחלוקת. עלינו לשקול את הנסיבות בפלס הערכים של תורתנו הקדושה – כדי שמצד אחד לא נחטא בחטא האדישות והשותפות לפשע, ומן הצד השני לא נחטא בעוון של התערבות יתר שעשויה להגביר את אש הבערה.

נתפלל כולנו שכל המחלוקות יהיו אך ורק לשם שמיים – ושחלילה לא נהיה כקרח וכעדתו.

שאל דוד בוצ'קו